

Subsidiescan Europese fondsen i.h.k.v. het Deltaplan Zoet Water

Eindrapportage

BUREAUBUITEN
economie & omgeving

Subsidiescan Europese fondsen i.h.k.v. het Deltaplan Zoet Water

Eindrapportage

Aangeboden aan:

Provincie Zeeland
8 juni 2021

Auteur(s):

Projectnummer 1623

Inhoud

1	Introductie	4
1.1	Aanleiding en achtergrond	4
1.2	Aanpak	4
1.3	Gebruikte afkortingen	4
2	Maatregelen Zeeuws Deltaplan Zoet Water en kansenmatrix	5
2.1	Maatregelen in het Zeeuws Deltaplan Zoet Water	5
2.2	Overzicht Europese subsidieprogramma's	6
2.3	Kansenmatrix	8
2.4	Toelichting kansenmatrix met mogelijke projectideeën	9
2.4.1	Bodembeheer (duurzaam bodembeheer, vochtcapaciteit bodem)	9
2.4.2	Waterbesparende irrigatiemethoden (druppelirrigatie, subirrigatie, beregening)	11
2.4.3	Tegengaan verdroging natuur (focus = natuur)	12
2.4.4	Waterberging in natuurlijke gebieden (focus = water voor landbouw)	15
2.4.5	Waterberging in de ondergrond (o.a. zoetwaterbellen, regenwaterlenzen, kreekkruggen, ASR)	17
2.4.6	Landschappelijke en ecologische inpassing (niet-natuurlijke) waterbassins	20
2.4.7	Ontziltingsinstallaties	20
2.4.8	Zuiveren / (gedeeltelijk) hergebruik van afvalwater	21
3	Kansrijke projectideeën en vervolgacties Europese subsidieprogramma's	23
3.1	Inzet op POP3: interne afstemming voor het opnemen van maatregelen uit het ZDZW op de investeringslijsten van POP3+ en het coronaherstelfonds	23
3.2	Uitwerken vervolgstappen projectidee ontziltingsinstallaties binnen OP EFRO Zuid-Nederland	25
3.3	Uitwerken projectidee rond natuur binnen Interreg Vlaanderen-Nederland	26
3.4	Uitwerken projectidee voor ontwikkeling/innovatie op het gebied van waterbesparende irrigatiemethoden	27
3.5	Projectideeën volgend uit de EU-workshopronde	28
3.6	Projectideeën en vervolgacties voor de lange termijn	29
3.7	Conclusie	29
	Bijlage 1 Toelichting kansenmatrix met mogelijke projectideeën	30

1 Introductie

1.1 Aanleiding en achtergrond

De provincie Zeeland werkt op dit moment aan het Zeeuwse Deltaplan Zoet Water (ZDZW). Het doel van dit plan is om voldoende zoetwater beschikbaar te hebben met goede kwaliteit voor de landbouw- en natuurdoeleinden zodat Zeeland in 2050 weerbaar is tegen zoetwatertekorten. Na de zomer van 2021 wordt de bijbehorende Kadernota afgerond en gekoppeld aan een uitvoeringsprogramma met daarin maatregelen en financiering opgenomen.

Klimaatverandering veroorzaakt een toenemende onbalans in vraag en aanbod van zoet water. Het Zeeuws Deltaplan Zoet Water formuleert een visie als antwoord op deze onbalans en middels het uitvoeringsprogramma worden acties opgesteld. Het is geen op zichzelf staand probleem, maar het vraagt om een integrale aanpak waarbij een koppeling wordt gezocht met andere opgaven en doelen rond onder andere natuur- en landschapsontwikkeling, hittestress, wateroverlast, ontzilting en volhoudbare landbouw.

De mogelijke acties die volgen uit het ZDZW vragen ook om een financiële investering. Vanuit de provincie is Bureau BUITEN gevraagd een subsidiescan uit te voeren om te kijken welke acties uit het ZDZW mogelijk in aanmerking kunnen komen voor financiering vanuit de Europese subsidieprogramma's. In dit rapport lichten wij eerst onze aanpak toe, gevolgd de maatregelen uit het ZDZW en kansenmatrix. Vervolgens worden de vier meest kansrijke projectideeën/vervolgacties uitgewerkt met een advies voor te nemen vervolgstappen.

1.2 Aanpak

Om de acties uit het ZDZW goed in beeld te krijgen hebben we samen met u als opdrachtgever en verschillende inhoudelijk betrokken collega's een startgesprek gevoerd. Hierin hebben een eerste prioritering gemaakt van concrete acties die de basis vormen voor de subsidiescan.

Aan de hand van deze concrete lijst met maatregelen hebben we een inschatting gemaakt van de match tussen de maatregelen en Europese subsidieprogramma's. Deze inschatting resulteerde in een kansenmatrix die verder is uitgewerkt in toelichtende tabellen per maatregel. Op basis van deze concept-resultaten hebben we in samenspraak met u als opdrachtgever en de inhoudelijk betrokken collega's een selectie gemaakt van enkele projectideeën/vervolgacties die zodanig concreet en kansrijk zijn om op korte termijn aan de slag te gaan. Deze projectideeën/vervolgacties zijn nader uitgewerkt tot concreet te nemen vervolgstappen.

1.3 Gebruikte afkortingen

In dit rapport worden verschillende afkortingen gebruikt, waaronder:

- TRL: Technology Readiness Levels. Deze lopen van 1 tot 9. Hoe hoger het TRL, hoe dichter de innovatie bij de markt zit.
- POP of POP3: 3^e plattelandsontwikkelingsprogramma in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid
- EFRO: Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, waarvan 'OP' het Operationeel Programma is
- NWE: Interreg-B programma voor Noordwest Europa
- NSR: Interreg B programma voor de Noordzee regio
- LNV: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

2 Maatregelen Zeeuws Deltaplan Zoet Water en kansenmatrix

Om in één oogopslag te zien welke maatregelen uit het Zeeuws Deltaplan Zoet Water matchen met Europese subsidieprogramma's worden middels een kansenmatrix de opgaven afgezet tegen de verschillende subsidieprogramma's. Hieronder lichten wij de maatregelen kort toe gevolgd door een overzicht van de meegenomen Europese subsidieprogramma's. Vervolgens lichten we de beste inhoudelijke matches (groen) uit de kansenmatrix toe. De potentieel kansrijke matches (oranje) zijn terug te vinden in bijlage 1.

2.1 Maatregelen in het Zeeuws Deltaplan Zoet Water

In de Kadernota is als voorbereiding van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water een indicatieve lijst met maatregelen opgenomen. De maatregelen zijn verdeeld in twee thema's: zuinig omgaan met water (waterbesparing) en het vergroten van de waterbeschikbaarheid. Hierin zijn de volgende maatregelen meegenomen:

- Aanpassen bodembeheer
- Beregening
- Druppelirrigatie (Deltadrip)
- Subirrigatie
- Zouttelorante gewassen
- Tegengaan verdroging natuur
- Vergroten zoetwaterbellen (waterhouderij/peilopzet, Freshmaker)
- Regenwaterlenzen vergroten (Drains2Buffer, peilgestuurde drainage)
- Kreekruggen (kreekruginfiltratie)
- ASR (Wolphaartdijk)
- (Natuurlijke) bassins
- Vasthouden zoet water in natuurgebieden
- Peilbeheer
- Aanvoer extern zoet water
- Optimalisatie landbouwwaterleiding
- Uitbreiding Reigerbergsche Polder
- Ontziltingsinstallaties
- Afvalwater (ZWI, RWZI, industrie)
- Onderzoek (metingen)

In het startgesprek zijn deze maatregelen met alle aanwezigen besproken, onder andere in relatie tot de mate van innovatie die gaande of nodig is, de termijn waarop hier projecten op (kunnen) worden ontwikkeld, de financieringsbehoefte voor deze projecten en eerdere pilots waar op voort kan worden gebouwd. Ook is gekeken naar de rol van de provincie binnen deze maatregelen. Op basis van dit gesprek zijn de volgende maatregelen geselecteerd als basis van de subsidiescan:

1. Bodembeheer (duurzaam bodembeheer, vochtcapaciteit bodem)
2. Waterbesparende irrigatiemethoden (druppelirrigatie, subirrigatie, beregening)
3. Tegengaan verdroging natuur (focus = natuur)
4. Waterberging in natuurlijke gebieden (focus = water voor landbouw)
5. Waterberging in de ondergrond (o.a. zoetwaterbellen, regenwaterlenzen, kreekruggen, ASR)
6. Landschappelijke en ecologische inpassing (niet-natuurlijke) waterbassins
7. Ontziltingsinstallaties
8. Zuiveren / (gedeeltelijk) hergebruik van afvalwater

Daarnaast zijn er ook verschillende koppelingen te maken tussen de maatregelen. Zo kunnen bijvoorbeeld maatregelen rond de optimalisatie van landbouwwaterleiding, die niet als maatregel in de scan zijn meegenomen, wel worden meegenomen binnen projecten in relatie tot waterberging. Onderzoek en metingen kunnen als onderdeel van projecten op vrijwel alle geselecteerde maatregelen worden meegenomen als doorsnijdend thema.

2.2 Overzicht Europese subsidieprogramma's

In onderstaande tabel worden de Europese subsidieprogramma's die meegenomen zijn in deze scan kort toegelicht. In de tabel is opgenomen waar het programma zich op richt, wat de belangrijkste voorwaarden zijn en welke documenten gebruikt zijn voor de inschatting van kansrijkheid.

EU-programma	Samenvatting	Voorwaarden	Brondocument
Interreg Vlaanderen-Nederland	Interregionale samenwerking stimuleren tussen Vlaanderen en Nederland gericht op een slimmer, groener, socialer Europa zonder grenzen	- Met ten minste één Belgische partner - MKB-betrokkenheid sterk aan te raden - Impact innovatie in de regio van belang	Conceptprogramma Interreg VL-NL December 2020
Interreg North-West Europe (NWE)	Transnationale samenwerking stimuleren in Noordwest-Europa gericht op innovatie op het gebied van klimaat, energietransitie, circulaire economie, innovatiecapaciteit en een inclusieve en veerkrachtige maatschappij	- Budget geheel Interreg (heel EU): €11,3 miljard - Partners in de NWE-regio - Tenminste 3 landen 2-stapsprocedure	Thematic orientation Interreg NWE Februari 2021
Interreg North Sea Region (NSR)	Transnationale samenwerking stimuleren in de regio's rondom de Noordzee gericht op innovatie op het gebied van robuuste en slimme economie, groene transitie, veerkrachtig klimaat en maritieme governance	- Budget geheel Interreg (heel EU): €11,3 miljard - Partners in de NSR - Tenminste 3 landen 2-stapsprocedure	Thematic framework future programme 2021-2027 April 2021
Interreg Europe	Ondersteunen van regionale en lokale overheden in Europe in het ontwikkelen van good practices en beïnvloeden van beleid	- Budget geheel Interreg (heel EU): €11,3 miljard - Project koppelen aan regionaal beleidsinstrument - Tenminste 3 landen	Interreg Europe 2021-2027 Cooperation Programma Draft Version 2 25-11-2020
POP3+ en coronaherstelfonds	POP3 streeft naar innovatie en verduurzaming van de agrarische sector en het platteland in brede zin. Binnen de POP-kaders is	- Maatregelen moet passen binnen vastgelegde investeringslijst - Fysieke investeringen enkel voor agrariërs	Bestaande POP-besluiten en documentatie aangevuld met informatie van

	vanwege de coronacrisis extra geld beschikbaar dat middels het ministerie van LNV wordt uitgegeven in een aparte call.	- Innovatiesamenwerking voor samenwerkingsverbanden met tenminste één agrariër - EU-cofinanciering bij coronaherstelfondsoproep 60% en 75% voor jonge landbouwers	Wouter de Bruijne en Claudia de Vos
OP EFRO Zuid-Nederland	Bijdragen aan innovaties die bijdragen aan innovatieve oplossingen binnen de vijf maatschappelijke transities (energie, klimaat, grondstoffen, landbouw & voeding en gezondheid). Voornamelijk gericht op het MKB en samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden in Zuid-Nederland	- Budget (excl. cofinanciering): €109 miljoen - Projecten binnen Zuid-Nederland - Projecten moeten duidelijk gericht zijn op innovatie in het MKB - Gericht op hogere TRL-niveaus (TRL 6 t/m 9)	Concept OP EFRO Zuid-Nederland 04-01-2021
LIFE	Programma voor het ontwikkelen, demonstreren en promoten van innovatieve technieken en aanpakken in natuur- of milieuprojecten. Informatie, creëren van bewustzijn, disseminatie en educatie behoren tot mogelijke projecten. Binnen LIFE bestaat uit twee subprogramma's: Klimaat en Milieu.	2-stapsprocedure (let op! Voor calls in 2021 geldt 1 stap) - Relatief klein partnerschap (1-5 partners) - Mag nationaal, internationaal pré - LIFE is zeer competitief - Meetbaarheid is van groot belang	Concept Multi Annual Work Programme (MAWP) LIFE (RVO) 24-03-2021
Horizon Europe	Programma voor grootschalige onderzoeks- en innovatieprojecten gericht op 6 clusters 1) gezondheid 2) inclusieve samenleving 3) veilige samenleving 4) digitale ontwikkeling en industrie 5) klimaat, energie en mobiliteit 6) voedsel, natuurlijke hulpbronnen, landbouw & milieu	- Moet exact binnen de call passen en op alle vereiste impacts scoren - Zeer competitief programma met grote investering aan de voorkant	Concept werkprogramma cluster 6 24-02-2021

2.3 Kansenmatrix

In het kader van deze opdracht hebben wij gekeken naar Europese subsidieprogramma's die betrekking hebben op de bovengenoemde maatregelen. Hierbinnen zien wij de volgende kansen, waarbij de kleurcodering het volgende betekent:

- Groen = beste inhoudelijke match
- Oranje = potentieel kansrijke match
- Rood = geen match
- ★ = selectie 'groene matches' die verder worden uitgewerkt in hoofdstuk 3

	EU-programma's							
	Interreg Vlaanderen-Nederland	Interreg North West Europe	Interreg North Sea Region	Interreg Europe	POP: POP3+ en coronaherstelfonds	OP EFRO Zuid-Nederland	LIFE	Horizon Europe
Maatregelen Zeeuws Deltaplan Zoet Water								
1. Bodembeheer (duurzaam bodembeheer, vochtcapaciteit bodem)	Oranje	Groen	Groen	Oranje	★	Rood	Groen	Oranje
2. Waterbesparende irrigatiemethoden (druppelirrigatie, subirrigatie, beregening)	Oranje	Oranje	Oranje	Rood	★	★	Oranje	Oranje
3. Tegengaan verdroging natuur (focus = natuur)	★	Groen	Groen	Oranje	Rood	Rood	Groen	Oranje
4. Waterberging in natuurlijke gebieden (focus = water voor landbouw)	★	Groen	Groen	Oranje	Oranje	Rood	Groen	Oranje
5. Waterberging in de ondergrond (o.a. zoetwaterbellen, regenwaterlenzen, kreekruigen, ASR)	Oranje	Groen	Groen	Rood	Groen	Oranje	Groen	Oranje
6. Landschappelijke en ecologische inpassing (niet-natuurlijke) waterbassins	Rood	Rood	Rood	Oranje	★	Rood	Oranje	Rood
7. Ontziltingsinstallaties	Oranje	Oranje	Oranje	Rood	Oranje	★	Oranje	Rood
8. Zuiveren / (gedeeltelijk) hergebruik van afvalwater	Oranje	Groen	Groen	Rood	Groen	Oranje	Oranje	Rood

2.4 Toelichting kansenmatrix met mogelijke projectideeën

In de onderstaande tabellen worden de groene matches (beste inhoudelijke matches) verder toegelicht. Uit deze groene matches is vervolgens een shortlist met projectideeën en vervolgacties opgesteld die verder worden uitgewerkt in hoofdstuk 3. De oranje matches (potentieel kansrijke matches) zijn terug te vinden in bijlage 1.

2.4.1 Bodembeheer (duurzaam bodembeheer, vochtcapaciteit bodem)

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Projectidee	Geschikt omdat:	Projectoproep
POP3 / Coronaherstelfonds	POP3 streeft naar innovatie en verduurzaming van de agrarische sector en het platteland in brede zin. De thema's onder 'fysieke investeringen' en 'samenwerking voor innovaties' bevatten: <i>"maatregelen die leiden tot ... minder uitputting van hulpbronnen en grondstoffen (zoals water, fosfaat en bodemvruchtbaarheid)"</i>	Na evaluatie/afroding van pilot 'Meer fruit, minder water' kiezen voor veelbelovende innovatie (bijv. rond gebruik bepaald organisch materiaal of preparaten) die doorontwikkeld en verder uitgerold kan worden als innovatie samenwerking. Op het vlak van individuele (al dan niet biologische) agrarische bedrijven kan gewezen worden op de mogelijkheden voor fysieke investeringen i.r.t. bodembeheer.	- Er binnen POP ruimte is voor subsidies op fysieke investeringen voor bodembeheer (bijv. machines voor niet kerende grondbewerking en systemen voor structuurbehoud in de bodem). - In gesprek met de Zeeuwse POP-collega's kan worden aangegeven waar behoefte aan is, zodat dit mee kan in provinciale openstellingen. - In de groslijst voor de landelijke regeling zijn verschillende investering i.r.t. bodembeheer mogelijk - Subsidies voor samenwerking voor innovaties is mogelijk voor 'het praktijkrijp maken van kennis en innovatie'	- Openstelling voor samenwerking voor innovaties loopt van juni tot september - Openstelling voor fysieke investeringen vanuit POP Zeeland in 2022 - Openstelling fysieke investeringen vanuit LNV (coronaherstelfonds) december 2021-februari 2022.
Interreg NWE	Interreg NWE richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie.	Bredere uitrol van (onderdelen) van innovatie o.b.v. de pilot Meer fruit, minder water in meerdere (Europese) regio's in NWE testen en best practices	Subsidies mogelijk voor innovatieve projecten die zich richten op natuurbescherming, biodiversiteit	Eerste calls verwacht eind 2021/begin 2022

	Prioriteit 1: Smart climate resilience for NWE territories Met specifieke doelstellingen: • SO 2.4: Promoting climate change adaption and disaster prevention resilience • SO 2.7: Enhancing nature protection, biodiversity and reducing all forms of pollution	delen waardoor doorontwikkeling in andere regio's binnen NWE ook gestimuleerd wordt	• Subsidies mogelijk voor innovatieve projecten op het gebied van klimaatadaptatie • Doorontwikkeling van bestaande pilots / uitrol in NWE gebied goed mogelijk	
Interreg NSR	Interreg NSR richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie Prioriteit 3 'A climate resilient North Sea Region' heeft als specifieke doelstellingen: • 3.1 Promoting climate change adaption, risk prevention and disaster resilience • 3.2 Enhancing biodiversity, green infrastructure in the urban environment, and reducing pollution	Bredere uitrol van (onderdelen) van innovatie o.b.v. de pilot Meer fruit, minder water in meerdere (Europese) regio's in de NSR testen en best practices delen waardoor doorontwikkeling in andere regio's binnen de NSR ook gestimuleerd wordt	• Goede link met klimaatadaptatie • Doorontwikkeling van pilots / uitrol in NSR gebied goed mogelijk. Biedt ook ingang voor aan kustgebied gerelateerde problematiek. • Let op: het is nog onduidelijk of SD 3.2 alleen betrekking heeft op stedelijke omgeving	Nieuwe programma wordt in het najaar van 2021 verwacht, nog onduidelijk wanneer de eerste calls worden gepubliceerd.
LIFE	Binnen het subprogramma Circulaire economie & kwaliteit van leven is 'bodem' een thema: • Bescherming van de kwaliteit van de EU bodem, voorkoming van bodemdegradatie door	Innovatieve metingen om het bodembeheer aan te passen ten behoeve van de bodemkwaliteit. Of, indien er uit huidige pilots of netwerken nieuwe innovaties komen, het piloten /	• Thema bodem is een aanknopingspunt als de focus ligt op verbetering ecosysteem met als bijvangst verbetering vochtcapaciteit • Thema bodem is relevant als je schadelijke stoffen uit de bodem wilt halen	Eerste calls worden na 14 juni (vaststellen meerjarig werkprogramma) verwacht.

	duurzame praktijken van bodem en landbeheer, herstel van bodemverontreiniging en vergroting van de capaciteit om de waterkwaliteit te verbeteren door het weglekken van nitraat te verminderen en de uitstoot te verminderen door koolstofopslag.	demonstreren nieuwe manier van bodembeheer/ bescherming met hoge mate van innovatie. Let op: LIFE is competitief, focus ligt op pilot/demonstratie van innovatie(s) waarbij resultaten meetbaar moeten zijn.	• Binnen LIFE kan de insteek niet puur vanuit landbouw zijn • Bij link met verminderen / verwijderen CO2 ook optie om project binnen het Klimaatprogramma te ontwikkelen	
--	--	--	---	--

2.4.2 Waterbesparende irrigatiemethoden (druppelirrigatie, subirrigatie, beregening)

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Projectidee	Geschikt omdat:	Projectoproep
POP3 / Coronaherstelfonds	POP3 streeft naar innovatie en verduurzaming van de agrarische sector en het platteland in brede zin. De thema's onder 'fysieke investeringen' en 'samenwerking voor innovaties' bevatten: <i>"maatregelen die leiden tot ... minder uitputting van hulpbronnen en grondstoffen (zoals water, fosfaat en bodemvruchtbaarheid)" & "klimaatadaptatie (door het tegen gaan van dan wel het verminderen van de effecten van grotere watertekorten en -</i>	Samenwerkingsproject rond druppel- of subirrigatie met focus op verdere innovatie bestaande installaties en wegnemen drempels tot uitrol / rendabele investering. Op het vlak van individuele agrarische bedrijven kan gewezen worden op de mogelijkheden voor fysieke investeringen i.r.t. waterbesparingsinstallaties. De investeringslijst bevat o.a. investeringen in waterbesparende regeninstallaties en	• Rechtstreekse investeringen in de genoemde installaties mogelijk zijn voor individuele agrarische bedrijven • Zie 'categorie 1: precisielandbouw' op de groslijst investeringen voor het coronaherstelfonds • Ook innovatie op het vlak van irrigatiemethoden middels samenwerkingsprojecten kan gesubsidieerd worden. Indien de balans doorslaat naar onderzoek/monitoring is POP het meest geschikt, anders kan naar OP worden gekeken.	• Openstelling voor samenwerking voor innovaties loopt van juni tot september • Openstelling voor fysieke investeringen vanuit POP Zeeland in 2022 • Openstelling fysieke investeringen vanuit LNV (coronaherstelfonds) december 2021-februari 2022.

	<i>overschotten en toenemende verzilting)</i> ”	druppelbevloeiing (productieve investering).		
OP EFRO Zuid	Het OP Zuid draagt bij aan (technologische) innovatieve oplossingen binnen de vijf maatschappelijke transities, waaronder landbouw & voeding en klimaat. Bijdragen aan innovaties van diensten, producten en maniere van werken die bijdragen aan deze transities passen binnen het OP Zuid.	Het verbeteren van installaties m.b.t. druppelirrigatie (Deltadrip) waarbij innovatieve technieken worden toegepast gericht op het MKB (en lokale bedrijfsleven, kennisinstellingen en lokale overheden betrokken worden).	- Goede link met minimaal één van de maatschappelijke transities (landbouw) - Mogelijkheid voor verbeteren van installaties (innovatie product) en ontwikkelen goede verdienmodellen - Voortzetting van regionale focus / focus op landbouwsector mogelijk - Afwegen of innovatieve samenwerking binnen POP of OP het beste past bij idee	Naar verwachting start het programma in het najaar van 2021

2.4.3 Tegengaan verdroging natuur (focus = natuur)

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Projectidee	Geschikt omdat:	Projectoproep
LIFE	Binnen het subprogramma Natuur & Biodiversiteit zijn ‘N2000 gebieden verbeteren; herstel beschermde soorten’, ‘interventies voor verbetering ecosystemen’ thema’s Eventueel ook: Binnen het subprogramma Circulaire economie & kwaliteit van leven is o.a. kwaliteit oppervlaktewater een thema Binnen het subprogramma Mitigatie & Adaptatie valt onder klimaatadaptatie o.a.:	Innovaties piloten of demonstreren om verdroging in de natuur tegen te gaan, effect daarvan nauwkeurig monitoren (mogelijk ook innovatieve monitoring)	- Goede link met het subprogramma Natuur & biodiversiteit, aan te raden om voor dit subprogramma te kiezen - Vanwege goede thematische match geen directe link met regio nodig, focus op Europese meerwaarde (toepasbaar in andere gebieden?) wel meerwaarde	Eerste calls worden na 14 juni (vaststellen meerjarig werkprogramma) verwacht

	“benaderingen en oplossingen om een stabiele en zekere toevoer van zoet water van hoge kwaliteit te garanderen, droogte te voorkomen”		• Bij N2000 gebieden nog sterkere ingang voor LIFE-aanvraag	
Interreg Vlaanderen-Nederland	Op basis van het conceptprogramma zijn er raakvlakken met twee specifieke doelstellingen: Specifieke doelstelling B4 ‘Het bevorderen van de aanpassing aan de klimaatverandering en van rampenrisicopreventie en –bestendigheid’, waaronder • Fysieke maatregelen tot gezamenlijke grensoverschrijdende aanpassing aan de klimaatverandering • Gezamenlijke ontwikkeling of herstel van groene en blauwe infrastructuur of ecosystemen, met het oog op klimaatadaptatie. Specifieke doelstelling B6 ‘Het bevorderen van biodiversiteit, groene infrastructuur in de stedelijke omgeving en vermindering van verontreiniging’, waarbij o.a. gedacht kan worden aan: • Gezamenlijke ontwikkeling of herstel van groene en blauwe infrastructuur of ecosystemen • Elkaar grensoverschrijdend versterkende fysieke maatregelen ten behoeve van toename van biodiversiteit, dan wel preventie van biodiversiteitsverlies	Op basis van het toetsingskader dat momenteel wordt uitgevraagd en ervaringen met inzetten van gebiedsvreemd water een vervolgproject ontwikkelen, waarbij bijvoorbeeld: - verschillende afwegingen en/of bijbehorende technieken in de praktijk worden getest - dit gekaderd kan worden in ontwikkeling of herstel van (grensoverschrijdende) groen-blauwe infrastructuur - dit gekaderd kan worden in (grensoverschrijdend) waterbeheer	• Groene en blauwe infrastructuur zowel op het vlak van klimaatadaptatie als biodiversiteit integraal onderdeel zijn van het programma • Dit ook nauw aansluit op de grensvisie “Grenswerk – een grensoverschrijdend vertrekpunt voor samenwerking in de Scheldemond regio” en de verhaallijnen 1 & 3 • Behoud en herstel van natuur bij uitstek een grensoverschrijdend element heeft	Eerste openstelling wordt verwacht in september 2021

	• Pilotprojecten inzake nieuwe modellen van publiek-private samenwerking in natuur-, water- en bodembeheer en het gezamenlijk valoriseren van eco-systeemdiensten • Grensoverschrijdend beheer en aanpak van terreinen, water- en bodemkwaliteit			
Interreg NWE	Interreg NWE richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie Prioriteit 1: Smart climate resilience for NWE territories • SO 2.4: Promoting climate change adaption and disaster prevention resilience • SO 2.7: Enhancing nature protection, biodiversity and reducing all forms of pollution	Innovatieve en uitrolbare oplossingen demonstreren om verdroging van de natuur tegen te gaan ter bescherming van de natuur, verbeteren van de biodiversiteit en/of in het kader van klimaatadaptatie. Leg link met context regio NWE.	• Past binnen prioriteiten klimaatadaptatie en natuurbehoud. Er moet wel een NWE perspectief in zitten, wat kunnen andere regio's binnen NWE hiervan leren? • Weeg bij elk projectidee meerwaarde NWE (samenwerking en impact in regio, met name demonstratie) af t.o.v. LIFE (focus op natuur en niet op relatie met regio, pilots ook mogelijk)	Eerste calls verwacht eind 2021/begin 2022
Interreg NSR	Interreg NSR richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie Prioriteit 3 'A climate resilient North Sea Region' heeft als specifieke doelstellingen: • 3.1 Promoting climate change adaption, risk precention and disaster resilience	Innovatieve en uitrolbare oplossingen demonstreren om verdroging van de natuur tegen te gaan in het kader van klimaatadaptatie of het versterken van de biodiversiteit Bij Interreg is het van belang om een duidelijke link te	• Goede link met klimaatadaptatie • Interessant als er gekozen wordt voor kustgebieden als invalshoek • Let op: het is nog onduidelijk of SD 3.2 alleen heeft op de stedelijke omgeving	Nieuwe programma wordt in het najaar van 2021 verwacht, nog onduidelijk wanneer de eerste calls worden gepubliceerd

	3.2 Enhancing biodiversity, green infrastructure in the urban environment, and reducing pollution	leggen met de NSR, mogelijk gelinkt aan kustgebieden.	Weeg ook hier voordelen en nadelen Interreg NSR en LIFE tegen elkaar af	
--	---	---	---	--

2.4.4 Waterberging in natuurlijke gebieden (focus = water voor landbouw)

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Projectidee	Geschikt omdat:	Projectoproep
Interreg Vlaanderen-Nederland	Op basis van het conceptprogramma is er een raakvlak met Specifieke doelstelling B4 'Het bevorderen van de aanpassing aan de klimaatverandering en van rampenrisicopreventie en –bestendigheid', waaronder - Marktgerichte grensoverschrijdende samenwerking in innovatietrajecten / ontwikkeling van nieuwe producten/diensten/toepassingen/processen gericht op klimaatadaptatie. - Fysieke maatregelen tot gezamenlijke grensoverschrijdende aanpassing aan de klimaatverandering - Gezamenlijke ontwikkeling of herstel van groene en blauwe infrastructuur of ecosystemen, met het oog op klimaatadaptatie.	Technieken piloten of demonstreren die het mogelijk maken water op te slaan in natuurlijk gebieden en deze vervolgens in landbouw in te zetten (techniek, distributie) met Zeeuwse en Vlaamse (MKB-)bedrijven, onderbouwen vanuit klimaatadaptie-perspectief en/of innovatie	- Bij focus op water naar landbouw past insteek voor de ontwikkeling van nieuwe diensten/toepassingen/processen gericht op klimaatadaptatie - Indien mogelijk kan ook nog aangesloten worden bij specifieke doelstelling A1 innovatie. - Kijk ook of dit aansluit op verhaallijn 3 in grensvisie "Grenswerk – een grensoverschrijdend vertrekpunt voor samenwerking in de Scheldemondd regio" - Bekijk nader met Interreg Vlaanderen-Nederland in hoeverre landbouwsector binnen programma past	Eerste openstelling wordt verwacht in september 2021

Interreg NWE	Interreg NWE richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie Prioriteit 1: Smart climate resilience for NWE territories • SO 2.4: Promoting climate change adaption and disaster prevention resilience • SO 2.7: Enhancing nature protection, biodiversity and reducing all forms of pollution	Innovatieve oplossingen testen/demonstreren om water te bergen in natuurlijke gebieden in het kader van klimaatadaptatie waardoor er meer water beschikbaar komt voor de landbouw (als bijvangst of mede-focus)	• Inzetten op project onder prioriteit klimaatadaptatie. • Door link met landbouwsector (economische) impact in NWE regio mogelijk beter te onderbouwen, met NWE perspectief: wat kunnen andere regio's binnen NWE hiervan leren?	Eerste calls verwacht eind 2021/begin 2022
Interreg NSR	Interreg NSR richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie Prioriteit 3 'A climate resilient North Sea Region' heeft als specifieke doelstellingen: • 3.1 Promoting climate change adaption, risk precention and disaster resilience • 3.2 Enhancing biodiversity, green infrastructure in the urban environment, and reducing pollution	Innovatieve oplossingen testen/demonstreren om water te bergen in natuurlijke gebieden in het kader van klimaatadaptatie waardoor er meer water beschikbaar komt voor de landbouw (als bijvangst of mede-focus)	• Inzetten op project onder prioriteit klimaatadaptatie. • Door link met landbouwsector (economische) impact in NSR regio mogelijk beter te onderbouwen, met NSR perspectief: wat kunnen andere regio's binnen NSR hiervan leren?	Nieuwe programma wordt in het najaar van 2021 verwacht, nog onduidelijk wanneer de eerste calls worden gepubliceerd
LIFE	Binnen het subprogramma Circulaire economie & kwaliteit van leven is 'water' een thema Binnen het subprogramma Mitigatie & Adaptatie vallen binnen klimaatadaptatie onder andere:	Pilot om een water te bergen in de natuur wat leidt tot een stabiele toevoer van water naar andere gebieden. Dit water kan o.a. gebruikt worden voor landbouwdoeleinden. Let op meetbare impact en	• Er is een link met klimaatadaptatie maar let op dat de focus niet te veel op landbouw moet liggen, dat is geen focusgebied voor LIFE	Eerste calls worden na 14 juni (vaststellen meerjarig werkprogramma) verwacht

	Benaderingen en oplossingen om een <u>stabiele en zekere toevoer van zoet water van hoge kwaliteit te garanderen</u> , droogte te voorkomen, het watergebruik te verminderen, wetlands te beschermen en te herstellen en overstromingen te voorkomen	innovatie die Europa-wijd kan worden toegepast.		
--	--	---	--	--

2.4.5 Waterberging in de ondergrond (o.a. zoetwaterbellen, regenwaterlenzen, kreekruigen, ASR)

Subsidie-programma	Prioriteit / doel	Projectidee	Geschikt omdat:	Projectoproep
Interreg NWE	Interreg NWE richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie Prioriteit 1: Smart climate resilience for NWE territories - SO 2.7: Enhancing nature protection, biodiversity and reducing all forms of pollution - SO 2.4: Promoting climate change adaption and disaster prevention resilience Of mogelijk prioriteit 4: Fostering innovation capacity in NWE regions - SO 1.1: Developing and enhancing research and	Technieken voor waterberging in de ondergrond doorontwikkelen op verschillende locaties in NWE en demonstreren. Na demonstratie kunnen de innovaties naar de markt gebracht worden / is verdere uitrol in de regio mogelijk.	- Goede link tussen innovatie en klimaatadaptatie - Vanuit perspectief innovatie ook link te leggen met partners uit de regio en toepassing / impact in NWE	Eerste calls verwacht eind 2021/begin 2022

	innovation capacities and the uptake of advanced technologies			
Interreg NSR	Interreg NSR richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie Prioriteit 3 'A climate resilient North Sea Region' heeft als specifieke doelstellingen: • 3.1 Promoting climate change adaption, risk precention and disaster resilience • 3.2 Enhancing biodiversity, green infrastructure in the urban environment, and reducing pollution Of mogelijk prioriteit 1: robust and smart economies in the NSR • 1.1 enhancing research and innovation capacities and the uptake of advanced technologies • 1.2 developing skills for smart specialisation, industrial transition and entrepreneurship	Technieken voor waterberging in de ondergrond doorontwikkelen op verschillende locaties in de NSR en demonstreren. Na demonstratie kunnen de innovaties naar de markt gebracht worden / is verdere uitrol in de regio mogelijk.	• Goede link tussen innovatie en klimaatadaptatie • Vanuit perspectief innovatie ook link te leggen met partners uit de regio en toepassing / impact in de NSR	Nieuwe programma wordt in het najaar van 2021 verwacht, nog onduidelijk wanneer de eerste calls worden gepubliceerd
LIFE	Binnen het subprogramma Circulaire economie & kwaliteit van leven is 'water' een thema	• Vervolg op proef kreekruigeninfiltratie waarin andere type	• Goede link met het thema klimaatadaptatie en stabiele / zekere toevoer zoet water van hoge kwaliteit	Eerste calls worden na 14 juni (vaststellen meerjarig werkprogramma) verwacht

	Binnen het subprogramma Mitigatie & Adaptatie: 'aanpassing aan klimaatadaptatie': <i>Benaderingen en oplossingen om een stabiele en zekere toevoer van zoet water van hoge kwaliteit te garanderen, droogte te voorkomen, het watergebruik te verminderen, wetlands te beschermen en te herstellen en overstromingen te voorkomen</i>	meetapparatuur getest wordt Nieuwe meettechnieken testen om de reactie op zoetwaterbellen te monitoren	Meetbaarheid / kwantificatie past goed binnen LIFE programma	
POP3+ / Coronaherstelfonds	POP3 streeft naar innovatie en verduurzaming van de agrarische sector en het platteland in brede zin. Ook ondergrondse wateropslag staat op de investeringslijsten binnen POP (o.a. eerder opgenomen: voorzieningen voor ondergrondse wateropslag waaronder freshmaker, kreekruinfiltratiesystemen en diepdraininfiltratie middels gestuurde boringen. Investerings in infiltratie bijvoorbeeld door aanpassing van bestaandepeilgestuurde drainage met een extra ontluchtingsdrain.)	- Inzetten op aanleg ondergrondse waterberging bij individuele agrariërs - En/of als onderdeel van gebiedsgerichte aanpak oppakken als innovatiesamenwerking waarbij oplossingen worden doorontwikkeld en gemonitord. De ondergrondse opslag kan dan elders gerealiseerd worden (niet persé op land agrariër).	- Interessant voor individuele agrariërs (uitlichten bij deze doelgroep) - Expliciet opgenomen in 'categorie 3: Water, droogte, verzilting' op de groslijst investeringen van het coronaherstelfonds - Ook kansen voor bredere ontwikkeling middels innovatie samenwerkingsprojecten (bij ten minste 51% van het project(budget) voor onderzoek en monitoring)	- Openstelling voor samenwerking voor innovaties loopt van juni tot september - Openstelling voor fysieke investeringen vanuit POP Zeeland in 2022 - Openstelling fysieke investeringen vanuit LNV (coronaherstelfonds) december 2021-februari 2022.

2.4.6 Landschappelijke en ecologische inpassing (niet-natuurlijke) waterbassins

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Projectidee	Geschikt omdat:	Projectoproep
POP3+ / Coronaherstelfonds	POP3 streeft naar innovatie en verduurzaming van de agrarische sector en het platteland in brede zin. Zowel de aanleg van waterbassins als de natuurlijke inpassing van bassins zijn investeringen die in POP openstellingen kunnen worden opgenomen.	M.n. mogelijk als optie voor individuele agrarische bedrijven / individuele bassins. Mogelijk als gebiedsgericht proces als er verschillende manier van inpassing onderzocht, ontwikkeld en gemonitord worden. Bijv. met het oog op meerwaarde voor het landschap, toegevoegde ecologische waarde, minder nadelige effecten, etc.	• BOOT-lijst bevat: Aanleg / beheer natuurvriendelijke oevers en/of waterbergingsoever (niet-productieve investering) • Aanleg bassins zelf expliciet opgenomen in 'categorie 3: Water, droogte, verzilting' op de groslijst investeringen van het coronaherstelfonds • Inpassing van bassins zou evt. binnen openstelling niet productieve investeringen op provinciaal niveau kunnen worden opgenomen, o.b.v. het ZDZW zelf. • Indien er voor een bredere aanpak wordt gekozen wellicht mogelijkheden binnen samenwerking voor innovaties	• Openstelling voor samenwerking voor innovaties loopt van juni tot september • Openstelling voor fysieke investeringen vanuit POP Zeeland in 2022 • Openstelling fysieke investeringen vanuit LNV (coronaherstelfonds) december 2021-februari 2022.

2.4.7 Ontziltingsinstallaties

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Projectidee	Geschikt omdat:	Projectoproep
-------------------	-------------------	-------------	-----------------	---------------

OP EFRO Zuid	Het OP Zuid draagt bij aan (technologische) innovatieve oplossingen binnen de vijf maatschappelijke transitieën waaronder landbouw & voeding en klimaat	Naar aanleiding van een studie van de Hogeschool Zeeland wordt een projectvoorstel ontwikkeld met pilots met mobiele ontziltinstallaties	• Projectidee sluit goed aan bij de doelstellingen van OP EFRO Zuid • Betrokken partners sluiten aan op de doelgroep van OP EFRO Zuid • Mate van concreetheid (van onderzoek naar pilots) past ook goed bij het OP • Huidige idee past het beste in OP Zuid, daarom zijn andere programma's als minder kansrijk ingeschat.	Naar verwachting start het programma in het najaar van 2021
---------------------	---	--	---	---

2.4.8 Zuiveren / (gedeeltelijk) hergebruik van afvalwater

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Projectidee	Geschikt omdat:	Projectoproep
Interreg NWE	Interreg NWE richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie Prioriteit 3: Transition towards a place-based circular economy SO2.6: Promoting the transition to a circular and resource efficient economy	Innovatieve oplossingen testen en demonstreren om afvalwater te zuiveren of te hergebruiken; denk aan gelijktijdige verwerking reststromen én gebruik water in landbouw	• Circulaire economie belangrijke focus binnen NWE programma • Het (gedeeltelijk) hergebruiken van afvalwater past binnen de circulaire doelstelling van prioriteit 3 • Focus op demonstratie en uitrol in NWE-gebied, meerdere projecten waar op voort kan worden geborduurd (ook wat betreft partners)	• Eerste calls verwacht eind 2021/begin 2022
Interreg NSR	Interreg NSR richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie	Innovatieve oplossingen testen en demonstreren om afvalwater te zuiveren of te hergebruiken;	• Circulaire economie belangrijke focus binnen NWE programma	• Nieuwe programma wordt in het najaar van 2021 verwacht, nog

	Prioriteit 2 'A green transition in the North North Sea Region' heeft als specifieke doelstelling: 2.2 Promoting the transition to a circular economy	denk aan gelijktijdige verwerking reststromen én gebruik water in landbouw	• Het (gedeeltelijk) hergebruiken van afvalwater past binnen de circulaire doelstelling van prioriteit 2 • Focus op demonstratie en uitrol in NSR-gebied, kijk naar projecten waar op voort kan worden geborduurd (ook wat betreft partners)	onduidelijk wanneer de eerste calls worden gepubliceerd
POP3+ / Coronaherstelfonds	POP3 streeft naar innovatie en verduurzaming van de agrarische sector en het platteland in brede zin.	Op kleine schaal afvalwater zuiveren binnen eigen bedrijf; of elders gezuiverd water binnen landbouw inzetten.	• Voor de individuele agrariër de niet-productieve investering "Aanleg voorzieningen om erf/bedrijfswater te zuiveren (meer dan wettelijk verplicht / afdwingbaar)" beschikbaar is (BOOT-lijst), en deze in openstellingen terug kan komen • Specifieke mogelijkheden voor zuivering opgenomen in 'categorie 3: Water, droogte, verzilting' op de groslijst investeringen van het coronaherstelfonds • Er mogelijkheden zijn binnen samenwerking voor innovaties indien de focus ligt op onderzoek en monitoring, en hier ten minste één agrariër bij betrokken is	• Openstelling voor samenwerking voor innovaties loopt van juni tot september • Openstelling voor fysieke investeringen vanuit POP Zeeland in 2022 • Openstelling fysieke investeringen vanuit LNV (coronaherstelfonds) december 2021-februari 2022.

3 Kansrijke projectideeën en vervolgacties Europese subsidieprogramma's

Op basis van de inschatting in hoofdstuk 2, de input vanuit de gezamenlijke overleggen met interne collega's van de provincie Zeeland en afstemming met u als opdrachtgever zijn wij tot een shortlist gekomen van vier projectideeën/vervolgacties: inzet op POP3, het uitwerken van een projectidee voor ontziltingsinstallaties binnen OP EFRO Zuid-Nederland, het uitwerken van een projectidee rond natuur binnen Interreg Vlaanderen-Nederland en het uitwerken van een projectidee voor waterbesparende irrigatiemethoden binnen POP3/OP EFRO Zuid-Nederland. De projectideeën en vervolgacties worden hieronder verder toegelicht.

Vooraf nog twee algemene observaties die bij alle suggesties in dit hoofdstuk van toepassing zijn. Ten eerste betreft dit de rol van de provincie Zeeland zelf. De provincie hoeft niet per definitie trekker te zijn van alle Europese projecten rond maatregelen uit het Zeeuwse Deltaplan Zoet Water. Onder trekker verstaan we in de context van Europese projecten hoofdaanvrager en hoofduitvoerder, verantwoordelijk voor het samenstellen van het partnerschap, behalen van outputs, voortgangsrapportages, budget etc. Niet alle projecten liggen logischerwijs in het verlengde van de werkzaamheden van de provincie. Echter, de provincie kan wel een belangrijke rol hebben als aanjager van het gebruik van Europese financiering binnen projecten. Dat kan bijvoorbeeld door het wijzen op beschikbare financiering, het bieden van ondersteuning (bijv. meedenken) bij de aanvraag en het bieden van aanvullende cofinanciering. Omdat het doen van een Europese aanvraag door sommige organisaties en bedrijven – en met name MKB – als zeer gecompliceerd wordt ervaren, kan het soms toch opportuun zijn om wel als trekker te fungeren, waarbij de provincie de administratieve zaken voor haar rekening neemt zodat de partners zich op de inhoud (en gewenste innovatie of uitrol) kunnen richten.

Ten tweede zijn ten tijde van deze subsidiescan de definitieve werkprogramma's en projectoproepen van de verschillende Europese fondsen nog niet bekend. Dit betekent dat bij publicatie nogmaals met het betreffende programma moet worden besproken in hoeverre het projectidee match met de prioriteiten. Tegelijkertijd biedt dit ook kansen, omdat de eerste oproepen vaak een zeer korte deadline kennen. Als er nu wordt gestart met het uitwerken van projectideeën en vormgeven van partnerschappen staan de projecten in de startblokken zodra de projectoproep opent. Dat geeft mogelijk een voordeel ten opzichte van andere projectaanvragers.

3.1 *Inzet op POP3: interne afstemming voor het opnemen van maatregelen uit het ZDZW op de investeringslijsten van POP3+ en het coronaherstelfonds*

Binnen POP3+ en het coronaherstelfonds wordt gewerkt met investeringslijsten waar type acties op staan die in aanmerking kunnen komen voor subsidie. Per openstelling wordt gekeken welke maatregelen worden gesubsidieerd. In 2022 zullen er openstellingen zijn vanuit de provincie Zeeland (de verlenging van het huidige POP3-programma), en van december 2021 tot februari 2021 vanuit het ministerie van LNV in het kader van het coronaherstelfonds. De exacte invulling van de provinciale openstellingen staan op dit moment nog niet vast, het is daardoor mogelijk om middels contacten met Zeeuwse collega's invloed uit te oefenen op het type maatregelen dat in aanmerking komen voor subsidie.

Met name op de thema's bodembeheer en natuurlijke inpassing van waterbassins wordt POP3+/coronaherstelfonds als zeer kansrijk en als goede inhoudelijke match beoordeeld. Deze fondsen kunnen echter op meer vlakken worden ingezet binnen de maatregelen uit het ZDZW. De volgende maatregelen zijn interessant om over in gesprek te gaan met de provinciale POP-adviseurs (Wouter de Bruijne en Claudia de Vos):

- Het doorontwikkelen en verder uitrollen ('praktijkrijp maken van kennis en innovatie') van veelbelovende innovaties n.a.v. de pilot 'Meer fruit, minder water'
- Fysieke investeringen voor bodembeheer gericht op individuele agrarische bedrijven
- Samenwerkingsproject rond druppel- of subirrigatie met focus op verdere innovatie bestaande installaties en het wegnemen van drempels tot uitrol/rendabele investering
- Fysieke investeringen i.r.t. waterbesparingsinstallaties voor individuele agrarische bedrijven
- Ondergrondse waterberging door individuele agrariërs
- (Ecologische) inpassing van niet-natuurlijke bassins
- Op kleine schaal afvalwater zuiveren binnen het eigen bedrijf
- Het inzetten van elders gezuiverd water voor landbouwdoeleinden

Projectoproepen binnen POP3+/coronaherstelfonds betreffen aan de ene kant openstellingen voor productieve en niet-productieve investeringen door individuele agrariërs en aan de andere kant samenwerkingsprojecten voor innovatie. Eind 2021 wordt gestart met openstellingen vanuit het coronaherstelfonds met een hoger steunpercentage. In 2022 volgen de provinciale opstellingen. Mogelijk zal er tussen deze openstellingen nog een verschil zitten in type maatregelen. Voor het coronaherstelfonds is momenteel een voorlopige groslijst investeringen beschikbaar.

Algemene kenmerken POP3+/Coronaherstelfonds

Fonds	POP3+/Coronaherstelfonds
Soort / type project	Fysieke investeringen en innovatieve samenwerking
Wie kan aanvragen / partnerschap	• Fysieke investeringen: individuele agrariërs • Innovatiesamenwerking voor samenwerkingsverbanden met ten minste één agrariër
Mogelijk rol provincie	• Als het gaat om investeringen door agrariërs die mede bijdragen aan de doelstellingen uit het ZDZW kan de provincie hier een informerende, enthousiasmerende en/of faciliterende rol vervullen • Als het gaat om samenwerking voor innovatie kan de provincie ook onderdeel uitmaken van het partnerschap
Termijn aanvraag	• Oproep fysieke investeringen vanuit de provincie: in 2022. De oproep voor fysieke investeringen vanuit LNV (coronaherstelfonds) loopt van december 2021-februari 2022. • Innovatieve samenwerking: juni-september 2021
Mate van concurrentie	Als de behoefte van de maatregelen goed beargumenteerd wordt vanuit het ZDZW kan het binnen POP3 mogelijk gemaakt worden om daar openstellingen voor te creëren.
Overige belangrijke voorwaarden	• Maatregelen moet passen binnen vastgelegde investeringslijst • Focus moet altijd liggen op landbouw
Maximale subsidie en subsidiepercentage	• Coronaherstelfonds: 60% subsidie tot 75% voor jonge landbouwers Provinciaal: • Productieve fysieke investeringen: max 40% subsidie • Niet-productieve fysieke investeringen: tot 100% subsidie
Geschatte inzet aanvraag	Voor een indiening binnen samenwerking voor innovatie moet worden gedacht aan ongeveer 10 dagen benodigde inzet (die over het partnerschap kan worden verdeeld).

Voorstel voor concrete vervolgstappen

1. Gesprek voeren met POP-adviseurs van de provincie Zeeland (Wouter de Bruijne en Claudia de Vos) om te kijken welke maatregelen uit het ZDZW in aanmerking kunnen komen voor subsidie vanuit POP3+ en/of het coronaherstelfonds
2. Besluiten (n.a.v. aankomende of vastgestelde oproepen POP3+ en coronaherstelfonds) waar de provincie zich als eerste op wil inzetten; zowel qua thema als qua type project:

- a. investeringen door agrariërs: rol provincie bepalen (informeren, enthousiasmeren, faciliteren) en hier uitvoering aan geven
- b. samenwerking voor innovatie: uitwerken concreet projectidee, partnerschap vormen en opstellen subsidieaanvraag óf een partner zoeken die dit wil trekken

3.2 *Uitwerken vervolgstappen projectidee ontziltinstallaties binnen OP EFRO Zuid-Nederland*

De Hogeschool Zeeland heeft een studie gedaan naar mobiele ontziltinstallaties. Naar aanleiding van deze studie wordt op dit moment een projectvoorstel ontwikkeld om pilots uit te voeren met mobiele ontziltinstallaties. Het opschalen van onderzoek naar pilots sluit goed aan bij de doelstellingen van het OP EFRO Zuid-Nederland dat zich richt op (technologisch) innovatieve oplossingen binnen de vijf maatschappelijke transities, waaronder de landbouw & voeding en klimaattransitie. Bovendien is het beoogde partnerschap (mix van de Hogeschool Zeeland en het lokale MKB) in lijn met de doelgroep van het OP EFRO Zuid-Nederland. Wij adviseren daarom om dit projectidee verder uit te werken binnen de kaders van het OP EFRO Zuid-Nederland.

Algemene kenmerken OP EFRO Zuid-Nederland

Fonds	OP EFRO Zuid-Nederland
Soort / type project	Pilot
Wie kan aanvragen / partnerschap	Mix van kennisinstellingen, overheden en het lokale MKB
Mogelijk rol provincie	- Leadpartner - Deelnemend partner - Cofinancier
Termijn aanvraag	Eerste calls worden eind 2021/begin 2022 verwacht
Mate van concurrentie	- Beperkt in vergelijking met andere Europese fondsen - Wel verstandig om projectidee vantevoren met OP-adviseur te bespreken - Ook tijdig beginnen met voorbereiding om een projectidee van goede kwaliteit in te kunnen dienen zodra oproep opent
Overige belangrijke voorwaarden	- Onderbouw impact op regionale economische ontwikkeling - Bijdragen aan (één van de) vijf maatschappelijke transities
Maximale subsidie en subsidiepercentage	Afhankelijk van type partner en staatssteunreglementen, niet meer dan 50%
Geschatte inzet aanvraag	Voor een innovatieproject moet worden gedacht aan ongeveer 10 dagen benodigde inzet (die over het partnerschap kan worden verdeeld).

Voorstel voor concrete vervolgstappen

1. Stel samen met de Hogeschool Zeeland (en evt. andere al betrokken partners) een projectfiche op (kern van het projectidee in 1 of 2 A4).
2. Ga in gesprek met de provinciale adviseur OP EFRO binnen de provincie Zeeland (Arendo Schipper) om het voorstel te toetsen i.r.t. de kaders van het OP EFRO Zuid-Nederland.
3. Op basis van de gesprekken aan de slag met:
 - a. Verder uitwerken en indien nodig aanpassen projectidee
 - b. Vormgeven partnerschap
 - c. Bepalen locaties pilots
4. Bij publicatie projectoproep meteen starten / vlot van start met invullen vereiste formulieren, organiseren vereiste bijlagen en te ondertekenen stukken.

3.3 Uitwerken projectidee rond natuur binnen Interreg Vlaanderen-Nederland

Binnen het programma Interreg Vlaanderen-Nederland zouden concrete projecten kunnen worden ontwikkeld binnen de volgende maatregelen uit de ZDW die goed aansluiten bij de prioriteiten van het programma én de gedeelde doelstellingen die in het kader van de grensvisie zijn geïdentificeerd. De grensvisie kan als extra onderbouwing worden gebruikt voor projecten die binnen Interreg Vlaanderen-Nederland worden ingediend. Dat gaat om:

- Het ontwikkelen van nieuwe diensten/toepassingen/processen gericht op klimaatadaptatie met als doel water bergen in natuurlijke gebieden t.b.v. de landbouw. Denk hierbij aan het piloten of demonstreren van technieken die het mogelijk maken water op te slaan in natuurlijke gebieden en deze vervolgens in landbouw in te zetten (techniek, distributie) met Zeeuwse en Vlaamse (MKB-) bedrijven. Dit kan zowel vanuit de prioriteit rond klimaatadaptatie en/of innovatie worden onderbouwd.
- Maatregelen voor het tegengaan van verdroging van de natuur. Op basis van het toetsingskader dat momenteel wordt uitgevraagd en ervaringen met inzetten van gebiedsvreemd water kan een vervolgproject worden ontwikkeld, bijvoorbeeld rond afwegingen of testen bijbehorende technieken, herstel van groen-blauwe infrastructuur of grensoverschrijdend waterbeheer. Dit linkt zowel aan prioriteit rond klimaatadaptatie als biodiversiteit.

Of een combinatie van beiden, mogelijk ook i.r.t. monitoring en meettechniek als horizontaal thema.

Algemene kenmerken Interreg Vlaanderen-Nederland

Fonds	Interreg Vlaanderen-Nederland
Soort / type project	Ontwikkelen nieuwe diensten/toepassingen/processen
Wie kan aanvragen / partnerschap	• Ten minste één Belgische partner • MKB-betrokkenheid is sterk aan te raden
Mogelijk rol provincie	• Lead partner • Deelnemend partner Hierbij is ook van belang in welke mate MKB bij het project wordt betrokken en de faciliterende rol die de provincie hierbij op zich kan nemen (bijv. door als lead partner te fungeren).
Termijn aanvraag	• Eerste openstelling wordt verwacht in september 2021
Mate van concurrentie	• Tijdig contact met de projectadviseurs is van groot belang, zodat zij indien nodig bij kunnen sturen in het projectvoorstel • Betrokkenheid MKB vergroot kansen • Bestuurlijke betrokkenheid / aansluiten bij prioriteiten kan positief effect hebben op beoordeling • Concurrentie is beperkt in vergelijking met bijvoorbeeld LIFE
Overige belangrijke voorwaarden	• Het is van belang dat de beoogde innovatie impact heeft op de regio Vlaanderen-Nederland
Maximale subsidie en subsidiepercentage	• Standaard 50%, dit kan minder zijn voor bepaalde (bedrijfs)partners afhankelijk van staatssteunregels
Geschatte inzet aanvraag	Voor een aanvraag met een breed partnerschap moet worden gedacht aan ongeveer 20 dagen benodigde inzet, waarvan in ieder geval 10 dagen voor de trekker / schrijver van de aanvraag. Hierbij kan ook worden gedacht aan enkele partnermeetings (online of fysiek) ter voorbereiding, zodat ook een basis wordt gelegd voor een goede gezamenlijke uitvoering.

Voorstel voor concrete vervolgstappen

1. Binnen de provincie met collega's van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water en betrokken inhoudelijke afdelingen in gesprek gaan om te kijken welk(e) projectidee(ën) op enthousiasme

- kunnen rekenen en in het kader van Interreg Vlaanderen-Nederland kunnen worden uitgewerkt, en op welke termijn.
2. Opstellen projectfiche (1 of 2 A4) om te bespreken met de projectadviseurs van Interreg Vlaanderen-Nederland: ten eerste intern binnen de provincie Zeeland, vervolgens ook met het secretariaat van Interreg Vlaanderen-Nederland. Het secretariaat adviseert nu al op projectideeën, vooruitlopend op de vaststelling van het definitieve programma. Hier kan dus ook gebruik van worden gemaakt.
 3. Vorm een geschikt partnerschap. Hierbij kunnen ook de contactpersonen van Interreg Vlaanderen-Nederland (zowel van de provincie als het secretariaat) worden betrokken, die ook zicht hebben op andere projectideeën en andere mogelijke partners.
 4. Uitwerken subsidieaanvraag met het zicht op openstelling in het najaar van 2021. Er kan ook voor worden gekozen om voor te sorteren op openstellingen in 2022 en komende jaren, om zo meer tijd te hebben om het idee uit te werken en een partnerschap te vormen.
 5. Bij een minder goede match met Interreg Vlaanderen-Nederland zou hetzelfde projectidee kunnen worden overwogen voor LIFE, waarbij de focus op landbouw minder zwaar weegt, maar wat qua klimaatadaptatie en natuur een zeer goed passend programma is en ook met een alleen Zeeuws of Zeeuws-Vlaams partnerschap zou kunnen worden aangevraagd.

3.4 *Uitwerken projectidee voor ontwikkeling/innovatie op het gebied van waterbesparende irrigatiemethoden*

Projecten gericht op het verder ontwikkelen en toepassen van innovaties op het gebied van waterbesparende irrigatiemethoden (waaronder druppelirrigatie, subirrigatie en beregening) kunnen zowel onder POP3 als OP EFRO Zuid-Nederland vallen. POP3 streeft naar innovatie en verduurzaming van de agrarische sector en het platteland in brede zin, hieronder vallen ook productieve investeringen die leiden tot minder uitputting van hulpbronnen en grondstoffen (waaronder water). Het OP EFRO Zuid-Nederland zet in op innovaties die bijdragen aan oplossingen voor de vijf maatschappelijke transities waar de landbouw & voeding en klimaattransities ook onder vallen. Afhankelijk van het uitgewerkte projectidee zal blijken bij welk programma de meeste aansluiting wordt gevonden. Projecten gericht op innovaties met hogere TRL-niveaus zal het best passen binnen OP EFRO Zuid-Nederland terwijl projecten die vooral gericht zijn op onderzoek en monitoring (concreet: ten minste 51% van het projectbudget) beter zullen passen binnen POP3+.

Algemene kenmerken POP3+/coronaherstelfonds en OP EFRO Zuid-Nederland

Fonds	POP3+/coronaherstelfonds	OP EFRO Zuid-Nederland
Soort / type project	Samenwerking voor innovatie	Samenwerkingsprojecten gericht op innovatie richting de markt
Wie kan aanvragen / partnerschap	Innovatiesamenwerking voor samenwerkingsverbanden met ten minste één agrariër	Mix van kennisinstellingen, overheden en het lokale MKB
Mogelijk rol provincie	- Leadpartner - Deelnemend partner	- Leadpartner - Deelnemend partner
Termijn aanvraag	- Innovatieve samenwerking: juni-september 2021 - Fysieke investeringen: dec 2021-feb 2022 voor het coronaherstelfonds; 2022 voor de provinciale oproepen	Eerste calls worden eind 2021/begin 2022 verwacht

Mate van concurrentie	Als de behoefte van de maatregelen goed beargumenteerd wordt vanuit het ZDZW kan het binnen POP3 mogelijk gemaakt worden om daar openstellingen voor te creëren	Beste inschatting hiervan is te maken in contact met projectadviseur OP binnen de provincie en het advies over de richting van het projectidee
Overige belangrijke voorwaarden	Maatregelen moet passen binnen vastgelegde investeringslijst en een duidelijke relatie tot landbouw	Onderbouw impact op regionale economische ontwikkeling
Maximale subsidie en subsidiepercentage	- Coronaherstelfonds: 60% subsidie tot 75% voor jonge landbouwers Provinciaal: - Productieve fysieke investeringen: max 40% subsidie - Niet-productieve fysieke investeringen: tot 100% subsidie	Afhankelijk van type partner en staatssteunreglementen, niet meer dan 50%
Geschatte inzet aanvraag	Rond de 10 dagen.	Rond de 10 dagen.

Voorstel voor concrete vervolgstappen

1. Scherp intern het projectidee verder aan: welke innovaties en technieken zijn de focus, waar of met wie worden deze toegepast? Schrijf dit op een in projectfiche van 1 à 2 A4.
2. Voer gesprekken met POP3 (Wouter de Bruijne) en OP EFRO (Arendo Schipper) adviseurs binnen de provincie Zeeland aan de hand van het projectfiche om te kijken bij welk programma het idee het best aansluit. Het is goed om aan de voorkant scherp te hebben of het bijvoorbeeld gaat om met name onderzoek en monitoring (past goed binnen POP3) of innovaties met hogere TRL-niveaus (past goed binnen OP EFRO) om het project verder uit te werken binnen de kaders van het betreffende programma.
3. Scherp projectidee verder aan richting gekozen programma en stem tijdlijn af op openstelling van gekozen programma.
4. Vorm geschikt partnerschap en stel subsidieaanvraag op.

3.5 Projectideeën volgend uit de EU-workshopronde

Niet alleen de provincie Zeeland is actief met projecten en maatregelen rond zoet water. Ook andere partners binnen Zeeland oriënteren zich op projecten die raken aan de thema's in deze subsidiescan. Het Europeatsteam van de provincie Zeeland fungeert als vraagbaak en adviseur voor verschillende partijen die op zoek zijn naar Europese financiering. Het is daarom interessant om korte lijntjes te houden met dit team, zodat zij vergelijkbare projectideeën en geïnteresseerde partners aan elkaar kunnen koppelen. Tijdens een speciale EU-workshopronde in april en mei 2021 kwamen de volgende partijen naar voren met projectideeën rond zoet water:

- Gemeente Vlissingen i.r.t. verzilting; pilots in combinatie met onderzoek en bewustwording richting inwoners. Ook wordt nagedacht over een apart project i.r.t. klimaatadaptatie;
- Gemeente Schouwen-Duiveland i.r.t. ondergrondse wateropslag in samenwerking met agrariërs;
- PureBlue Water omtrent het nazuiveren van effluent van de Zeeuwse RWZI's om dit water duurzamer in te zetten om verdroging, verzilting en inklinking tegen te gaan;
- Provincie Zeeland i.r.t. de wateropgave in het Grensparkgebied.

Als algemene vervolgstap op deze scan is daarom het advies om waar interessant, contact te leggen met bovenstaande partners (binnen en buiten de provincie) en nauw contact te onderhouden met het Europeatsteam om op deze manier projectideeën en partners aan elkaar te kunnen koppelen.

3.6 Projectideeën en vervolgacties voor de lange termijn

Naast de uitwerkte projectideeën en vervolgacties kunnen met het oog op de iets langere termijn de ontwikkelingen binnen LIFE, Horizon Europe, Interreg NWE en Interreg NSR worden gevolgd, met name voor:

- Afvalwaterzuivering (circulair). Dit thema past zeer goed binnen Interreg NWE of NSR. Indien hier al concrete projectideeën rond leven zou dit nu al kunnen worden opgepakt, bijvoorbeeld door het leggen van contacten binnen de NWE en NSR regio's. Dit kan bijv. middels de secretariaten, die ook al netwerkbijeenkomsten organiseren. Ook kan dit middels netwerken waar de provincie Zeeland (mogelijk middels het IPO) lid van is.
- Het LIFE programma tot alle maatregelen die raken aan natuur/biodiversiteit en klimaatadaptatie. Dit kan bijvoorbeeld interessant zijn voor projecten rond tegengaan verdroging en wateropvang in natuurlijke gebieden (zoals boven al aangegeven, indien Interreg Vlaanderen-Nederland geen goed aanspreekpunt blijft), maar ook bij ontwikkeling van ondergrondse waterberging. Ook voor monitoring en bijv. het piloten van nieuwe meettechnieken is LIFE een geschikt programma.
- Binnen Horizon Europe zijn verschillende interessante calls rond zoet water binnen cluster 6 'Food, Bioeconomy, Natural Resources, Agriculture and Environment' (zie bijlage 1). De calls raken aan dezelfde thematiek die in het ZDZW wordt aangepakt, alleen met een overstijgend Europees of zelfs globaal perspectief. Voor enkele calls zou Zeeland als onderdeel van het consortium bijv. als pilotlocatie kunnen fungeren. Daarvoor zou contact kunnen worden gezocht met organisaties die een dergelijke aanvraag overwegen (bijvoorbeeld via RVO). In ieder geval is het interessant om de uitkomsten van de projecten te volgen die binnen deze calls worden geselecteerd.
- In het algemeen kan de verdere ontwikkeling of uitrol van technieken op het vlak van bijvoorbeeld bodembeheer of waterberging interessant zijn om uit te werken binnen Interreg Vlaanderen-Nederland, NWE of NSR, bijvoorbeeld als vervolg op projecten binnen het OP of POP. Dit kan dus als 'vervolgprogramma' in het achterhoofd worden gehouden.

3.7 Conclusie

Bij de gevoerde gesprekken in het kader van deze subsidiescan waren zowel collega's van de provincie Zeeland aanwezig die aan (maatregelen uit) het Zeeuws Deltaplan Zoet Water werken als de provinciale experts op het vlak van de POP- en EFRO-subsidies. Daardoor zijn gedurende het proces van het opstellen van de subsidiescan alvast de eerste stappen gezet richting de uitvoering; bijvoorbeeld het in beeld brengen van maatregelen die onder toekomstige provinciale POP-openstellingen zouden kunnen vallen, of het bespreken van concrete projectideeën en de link naar ofwel het OP EFRO Zuid of POP. Ook staat een eerste overleg met partners van over de grens al gepland.

Bij het afrondende gesprek is afgesproken om op deze voet door te gaan: met een regulier overleg tussen de collega's uit het Europeatteam en de inhoudelijke experts op een manier die past bij de werkwijze van de verschillende afdelingen. De voorgestelde acties zullen in het kader van deze overleggen worden opgepakt, waarbij ook zal worden gekeken naar de benodigde capaciteit om vervolgstappen te trekken.

Bijlage 1 Toelichting kansenmatrix met mogelijke projectideeën

Bodembeheer (duurzaam bodembeheer, vochtcapaciteit bodem)

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Potentieel kansrijk omdat:
Interreg Vlaanderen-Nederland	Op basis van het conceptprogramma zijn er raakvlakken met twee specifieke doelstellingen : Specifieke doelstelling B4 ‘Het bevorderen van de aanpassing aan de klimaatverandering en van rampenrisicopreventie en –bestendigheid’, waarbij o.a. gedacht kan worden aan: • Marktgerichte grensoverschrijdende samenwerking in innovatietrajecten / ontwikkeling van nieuwe producten/diensten/toepassingen/processen gericht op klimaatadaptatie. • Gezamenlijke ontwikkeling of herstel van groene en blauwe infrastructuur of ecosystemen, met het oog op klimaatadaptatie. Specifieke doelstelling B6 ‘Het bevorderen van biodiversiteit, groene infrastructuur in de stedelijke omgeving en vermindering van verontreiniging’, waarbij o.a. gedacht kan worden aan: • Gezamenlijke ontwikkeling of herstel van groene en blauwe infrastructuur of ecosystemen • Elkaar grensoverschrijdend versterkende fysieke maatregelen ten behoeve van toename van biodiversiteit, dan wel preventie van biodiversiteitsverlies • Pilotprojecten inzake nieuwe modellen van publiek-private samenwerking in natuur-, water-	• De doelstellingen rond klimaatadaptatie en biodiversiteit ruimte bieden voor projecten die de vochtcapaciteit (met het oog op klimaatadaptatie) of biodiversiteit (als effect van klimaatadaptatie en duurzaam bodembeheer) van de bodem vergroten • Ook als er geen directe link is met de agrarische sector en/of agrarisch gebied • Er met name onder B6 specifieke focus ligt op het benutten van koppelkansen, waarbij dus een mooie link kan worden gelegd tussen bodembeheer, klimaatadaptatie, biodiversiteit en mogelijk (in overleg met Vlaanderen-Nederland) de agrarische sector: “Het programma heeft bijzondere aandacht voor projecten waarin synergie tussen sectoren wordt gerealiseerd en opgaven integraal worden aangepakt.”

	en bodembeheer en het gezamenlijk valoriseren van eco-systeemdiensten • Grensoverschrijdend beheer en aanpak van terreinen, water- en bodemkwaliteit	
Horizon Europe	Binnen het werkprogramma van cluster 6 'Food, Bioeconomy, Natural Resources, Agriculture and Environment' is de volgende calls te vinden: HORIZON-CL6-2021-CLIMATE-01-05: Agroecological approaches for climate change mitigation, resilient agricultural production and enhanced biodiversity (onderzoeken, ontwikkelen en uitrollen van agroecologie). Kern van de activiteiten binnen deze call: "Activities should improve knowledge of the contribution of agroecological practices to climate change mitigation, increased adaptation of farming to climate change, and preservation and enhancement of biodiversity, while ensuring farm profitability, thus providing an important contribution to policy design."	• Call raakt aan klimaatadaptatie binnen de agrarische sector • Duurzaam bodembeheer kan als een aspect van de agroecologische benadering mee worden genomen • De call vraagt om een grootschalig en enkele regio/sector-overstijgende aanpak. Het ligt niet voor de hand dat Zeeland hier een trekkende rol in neemt • Mogelijk kan er binnen een consortium worden aangehaakt (Zeeuwse landbouw als pilotlocatie), in ieder geval is het relevant om het project dat uit deze call voortkomt te volgen
Interreg Europe	De specifieke prioriteit van het programma is 'Better cooperation governance – enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders.' Daarbinnen wordt echter m.n. op beleidsdoelstelling 1 (slimmer) en 2 (groener) ingezet, waaronder specifieke doelstellingen op het gebied van klimaatadaptatie en watermanagement.	• Uitwisseling op het vlak van duurzaam bodembeheer zou binnen de brede prioriteiten mogelijk moeten zijn • Programma is gericht op wederzijds leren en minder op uitvoering • Er moet wel een link zijn met regionale ontwikkeling

Waterbesparende irrigatiemethoden (druppelirrigatie, subirrigatie, beregening)

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Potentieel kansrijk omdat:
Interreg Vlaanderen-Nederland	Op basis van het conceptprogramma zijn er raakvlakken met twee specifieke doelstellingen : Specifieke doelstelling A1 ‘De ontwikkeling en het versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en de invoering van geavanceerde technologieën’, denk o.a. aan: • Marktgerichte samenwerking in grensoverschrijdende innovatietrajecten / ontwikkeling van nieuwe producten - diensten - toepassingen – processen • Verkenningen naar haalbaarheid en nieuwe product-markt-combinaties bij grensoverschrijdend samenwerkende MKB/KMO's Specifieke doelstelling B4 ‘Het bevorderen van de aanpassing aan de klimaatverandering en van rampenrisicopreventie en –bestendigheid’, waaronder o.a.: • Marktgerichte grensoverschrijdende samenwerking in innovatietrajecten / ontwikkeling van nieuwe producten/diensten/toepassingen/processen gericht op klimaatadaptatie. • Acties gericht op het vrijwaren van de beschikbaarheid van zoet water	• Innovatie met een grensoverschrijdend karakter (partners aan beide zijden van de grens die aan de ontwikkeling bijdragen) en pilotlocaties aan beide zijden van de grens mogelijk is • Project mogelijk ook kan worden ingestoken vanuit ‘vrijwaren beschikbaarheid zoet water’ onder B4, of deze insteek mogelijk is moet wel verder met Interreg Vlaanderen-Nederland worden besproken
Interreg NWE	Interreg NWE richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie	• Indien de beoogde innovatie ook gedemonstreerd / verder ontwikkeld of uitgerold kunnen worden met (en relevant is voor) partners uit NWE is er mogelijk een aanknopingspunt binnen prioriteit 1

	Prioriteit 1: Smart climate resilience for NWE territories • SO 2.7: Enhancing nature protection, biodiversity and reducing all forms of pollution • SO 2.4: Promoting climate change adaption and disaster prevention resilience	• Binnen Interreg NWE is er mogelijk een kans wanneer de mate van innovatie groter is dan de genoemde irrigatiemethoden en dit kwantificeerbare impact heeft op de klimaatdoelstellingen in de regio
Interreg NSR	Interreg NSR richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie Prioriteit 1 Robust and smart economies in the North Sea Region' heeft als specifieke doelstellingen: • 1.1 enhancing research and innovation capacities and the uptake of advanced technologies • 1.2 developing skills for smart specialisation, industrial transition and entrepreneurship Prioriteit 3 'A climate resilient North Sea Region' heeft als specifieke doelstellingen: • 3.1 Promoting climate change adaption, risk precention and disaster resilience • 3.2 Enhancing biodiversity, green infrastructure in the urban environment, and reducing pollution	• Indien de beoogde innovatie ook gedemonstreerd / verder ontwikkeld of uitgerold kunnen worden met (en relevant is voor) partners uit de NSR is er mogelijk een aanknopingspunt binnen prioriteit 1 en/of 3 • Binnen Interreg NSR is er mogelijk een kans wanneer de mate van innovatie groter is dan de genoemde irrigatiemethoden en dit kwantificeerbare impact heeft op de klimaat- (of innovatie-)doelstellingen in de regio
LIFE	Binnen het subprogramma Circulaire economie & kwaliteit van leven is 'water' een thema Binnen het subprogramma Mitigatie & Adaptatie is 'aanpassing aan klimaatverandering' een thema	• Vergroten efficiëntie watergebruik en/of verminderen watergebruik is een thema binnen beide sub-programma's • LIFE vraagt echter wel om een grotere mate van innovatie dan binnen de nu meegenomen projectideeën rond druppelirrigatie, subirrigatie, beregening het geval is, enkel toepassing in een nieuwe sector is niet innovatief genoeg voor LIFE

Voor alle maatregelen m.b.t. water (2, 3, 4 en 5):

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Potentieel kansrijk omdat:
Horizon Europe	Binnen het werkprogramma van cluster 6 'Food, Bioeconomy, Natural Resources, Agriculture and Environment' zijn de volgende calls te vinden: a) HORIZON-CL6-2021-CLIMATE-01-01: Improved understanding, observation and monitoring of water resources availability (RIA: focus op onderzoek, helicopterblik op beschikbaarheid zoet water). b) HORIZON-CL6-2021-CLIMATE-01-02: European Partnership Water Security for the Planet (Water4All) (gericht op lidstaten). c) HORIZON-CL6-2022-CLIMATE-01-01: Climate sensitive water allocation systems and economic instruments. (Innovation Action met focus op praktijk en beleid rond toewijzing van zoet water, met name in het stroomgebied van grensoverschrijdende rivieren, ook met focus op landbouw).	- De calls raken aan dezelfde thematiek die in het ZDZW wordt aangepakt, alleen met een overstijgend Europees of zelfs globaal perspectief - Call a & c zijn mogelijk interessant om bijv. als onderdeel van het consortium als pilotlocatie te fungeren - Call c kent ook een focus op landbouw - In ieder geval relevant om alle projecten die uit de calls voortkomen te volgen om de uitkomsten te gebruiken in Zeeuwse context

Tegengaan verdroging natuur (focus = natuur)

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Potentieel kansrijk omdat:
Interreg Europe	De specifieke prioriteit van het programma is 'Better cooperation governance – enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders.'	- Uitwisseling op het vlak van tegengaan verdroging in de natuur zou binnen de brede prioriteiten mogelijk moeten zijn - Programma is gericht op wederzijds leren en minder op uitvoering - Er moet wel een link zijn met regionale ontwikkeling

	Daarbinnen wordt echter m.n. op beleidsdoelstelling 1 (slimmer) en 2 (groener) ingezet, waaronder specifieke doelstellingen op het gebied van duurzaam watermanagement en biodiversiteit.	
--	---	--

Waterberging in natuurlijke gebieden (focus = water voor landbouw)

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Potentieel kansrijk omdat:
POP3+ / Coronaherstelfonds	POP3 streeft naar innovatie en verduurzaming van de agrarische sector en het platteland in brede zin. De thema's onder 'fysieke investeringen' en 'samenwerking voor innovaties' bevatten: <i>"maatregelen die leiden tot ... minder uitputting van hulpbronnen en grondstoffen (zoals water, fosfaat en bodemvruchtbaarheid)" & "klimateadaptatie (door het tegen gaan van dan wel het verminderen van de effecten van grotere watertekorten en -overschotten en toenemende verzilting)"</i>	• Het gaat niet direct om projecten mét agrariërs of op landbouwgebied, maar om projecten elders die ook effect hebben op agrarische sector • Innovatieve samenwerking in dit kader wel mogelijk, zolang er ten minste één agrariër aan verbonden is én ten minste 51% van het project(budget) onderzoek en monitoring betreft. • Bij een concreet idee starten met een gesprek bij RVO om kansrijkheid te bepalen
Interreg Europe	De specifieke prioriteit van het programma is 'Better cooperation governance – enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders.' Daarbinnen wordt echter m.n. op beleidsdoelstelling 1 (slimmer) en 2 (groener) ingezet, waaronder specifieke doelstellingen op	• Uitwisseling op het vlak van tegengaan verdroging in de natuur zou binnen de brede prioriteiten mogelijk moeten zijn • Programma is gericht op wederzijds leren en minder op uitvoering • Er moet wel een link zijn met regionale ontwikkeling

	het gebied van duurzaam watermanagement en biodiversiteit.	
--	--	--

Waterberging in de ondergrond (o.a. zoetwaterbellen, regenwaterlenzen, kreekkruggen, ASR)

Subsidie-programma	Prioriteit / doel	Potentieel kansrijk omdat:
Interreg Vlaanderen-Nederland	Past met name bij specifieke doelstelling A1: versterken van investeringen in ontwikkeling van nieuwe processen, producten en diensten Wellicht ook mogelijkheid binnen Specifieke doelstelling B4 'Het bevorderen van de aanpassing aan de klimaatverandering en van rampenrisicopreventie en –bestendigheid',	• Link met prioriteit klimaatadaptatie lijkt minder sterk dan bij Interreg NSR en NWE, moet daarom puur vanuit innovatie komen vanuit bedrijven uit de regio • Mogelijk wel een link met grensvisie 'Grenswerk - Een grensoverschrijdend vertrekpunt voor samenwerking in de Scheldemond regio', ook ingang om met Interreg Vlaanderen-Nederland over dit thema in gesprek te gaan
OP EFRO Zuid	Het OP Zuid draagt bij aan (technologische) innovatieve oplossingen binnen de vijf maatschappelijke transities waaronder landbouw & voeding en klimaat	• Innovatie die je binnen de regio kunt uitrollen met bedrijven uit de regio • Link met distributie (optimalisatie landbouwwaterleiding) → hoe krijg je het water op de juiste plek waar het nodig is • Hoe krijg je vraag en aanbod bij elkaar en verdienmodellen die hieraan gerelateerd zijn

Landschappelijke en ecologische inpassing (niet-natuurlijke) waterbassins

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Potentieel kansrijk omdat:
LIFE	Binnen het subprogramma Natuur & biodiversiteit is 'Interventies voor verbetering ecosystemen' een thema Binnen het subprogramma Circulaire economie & kwaliteit van leven is 'water' een thema Binnen het subprogramma Mitigatie & Adaptatie: 'aanpassing aan klimaatadaptatie'	• Indien het project in een N2000 gebied ligt, het op grotere schaal toegepast kan worden en/of geïntegreerd kan worden in bredere gebiedsontwikkeling van een natuur(lijk) gebied past het mogelijk binnen LIFE

Interreg Europe	De specifieke prioriteit van het programma is 'Better cooperation governance – enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders.' Daarbinnen wordt echter m.n. op beleidsdoelstelling 1 (slimmer) en 2 (groener) ingezet, waaronder de specifieke doelstelling op het gebied van biodiversiteit.	• Uitwisseling op het vlak van het bevorderen van biodiversiteit bij bijvoorbeeld waterbassins of breder op landbouwbedrijven, bij tuinbouw e.d. zou een insteek kunnen zijn, waarbij gericht kan worden gekeken naar beleid en beleidsinstrumenten die dit bevorderen • Programma is gericht op wederzijds leren en minder op uitvoering • Er moet wel een link zijn met regionale ontwikkeling
------------------------	--	--

Ontziltingsinstallaties

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Potentieel kansrijk omdat:
POP3+ / Coronaherstelfonds	POP3 streeft naar innovatie en verduurzaming van de agrarische sector en het platteland in brede zin. Thema Fysieke investeringen: "klimaat adaptatie (door het tegen gaan van dan wel het verminderen van de effecten van grotere watertekorten en -overschotten en toenemende verzilting)"	• Mogelijk binnen POP middels samenwerking voor innovaties, indien 51% van het project(budget) onderzoek en monitoring betreft • Als het gaat om hogere TRL / meer nadruk op investeringen is OP geschikter. Het is dus van belang om aan de voorkant goed scherp te hebben welke kant het project op gaat, voor een keuze te maken tussen de geschikte fondsen.
Interreg Vlaanderen-Nederland	Specifieke doelstelling A1 'De ontwikkeling en het versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en de invoering van geavanceerde technologieën', denk o.a. aan: • Marktgerichte samenwerking in grensoverschrijdende innovatietrajecten / ontwikkeling van nieuwe producten - diensten - toepassingen – processen • Verkenningen naar haalbaarheid en nieuwe product-markt-combinaties bij grensoverschrijdend samenwerkende MKB/KMO's	• Als er ook naar partners buiten Zeeland wordt gekeken (vanwege bijv. ontbrekende expertise) en/of toepassing buiten Zeeland wordt Interreg interessant • Past binnen innovatiedoelstelling

Interreg NWE	Interreg NWE richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie Prioriteit 4: Fostering innovation capacity in NWE regions SO 1.1: Developing and enhancing research and innovation capacities and the uptake of advanced technologies	• Als er ook naar partners buiten Zeeland wordt gekeken (vanwege bijv. ontbrekende expertise) en/of toepassing buiten Zeeland wordt Interreg interessant • Past binnen innovatiedoelstelling
Interreg NSR	Interreg NSR richt zich op transnationale samenwerking gericht op innovatie Prioriteit 1 Robust and smart economies in the North Sea Region' heeft als specifieke doelstellingen: • 1.1 enhancing research and innovation capacities and the uptake of advanced technologies • 1.2 developing skills for smart specialisation, industrial transition and entrepreneurship	• Als er ook naar partners buiten Zeeland wordt gekeken (vanwege bijv. ontbrekende expertise) en/of toepassing buiten Zeeland wordt Interreg interessant • Past binnen innovatiedoelstelling
LIFE	Binnen het subprogramma Mitigatie & Adaptatie is 'aanpassing aan klimaatverandering' een thema Binnen het subprogramma Circulaire economie & Kwaliteit van leven is 'schoon water' een thema	• Geen project mogelijk met hoofddoel innovatieve installaties binnen de landbouw om ontzilting tegen te gaan • Invalshoek schoon water / toevoer zoet water wellicht mogelijk, maar lijkt nu vrij indirect bij projectidee aan te sluiten

Zuiveren / (gedeeltelijk) hergebruik van afvalwater

Subsidieprogramma	Prioriteit / doel	Potentieel kansrijk omdat:
OP Zuid	Het OP Zuid draagt bij aan (technologische) innovatieve oplossingen binnen de vijf maatschappelijke transities waaronder de grondstoffentransitie	• Grondstoffentransitie / circulaire economie biedt thematische match • Innovatie die je binnen de regio kunt uitrollen met bedrijven uit de regio; gezien de al bestaande projecten op dit thema lijkt een breder project geschikter

Interreg Vlaanderen-Nederland	Past bij specifieke doelstelling A1: versterken van investeringen in ontwikkeling van nieuwe processen, producten en diensten En specifieke doelstelling B5 'Het bevorderen van de overgang naar een circulaire en hulpbron-efficiënte economie' Uitrol is niet mogelijk binnen deze specifieke doelstelling. Wel op ontwikkeling, kleinschalige demonstraties, stimulering en sensibilisering.	• Denk aan nieuwe technieken van afvalwaterzuivering demonstreren en/of reststromen selecteren en verder verwerken • Echter: geen grootschalige demonstraties of uitrol mogelijk op het vlak van circulaire economie • Nadruk op benutten van koppelkansen, die hier goed mogelijk is (reststromen = circulaire economie, gebruik water = klimaatadaptatie)
LIFE	Binnen het subprogramma Circulaire economie & Kwaliteit van leven valt o.a. het thema schoon water.	Link lijkt nu te indirect voor LIFE, in gesprek met RVO kijken of iets dergelijks binnen LIFE zou passen.